

ПЕРСОНАЛІЇ

УДК 78.072(477):781.6

ЛОГІКО-КОНСТРУКТИВНІ ПРИНЦИПИ МУЗИЧНОГО МИСЛЕННЯ В КОМПОЗИТОРСЬКІЙ ТВОРЧОСТІ МУЗИКОЗНАВЦЯ ІГОРЯ ПЯСКОВСЬКОГО

Фадєєва Катерина

доктор мистецтвознавства, доцент, професор Національної музичної академії
України імені П. І. Чайковського
вул. Архітектора Городецького 1-3/11 01001, м. Київ-1, Україна
katefadeevapiano@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-2329-469x>

Стаття присвячена композиторській та науковій спадщині видатного українського музикознавця І. Б. Пясковського. Панорама ідей, як реалізованих, так і перспективних для подальших досліджень позначена багатовекторністю напрямів. Вперше аналізується композиторська творчість та наукова діяльність І. Б. Пясковського як кон'юнктивна діалогічна алгебро-логічна модель системності музичного (композиторського) та наукового мислення. Саме вивченні композиторської творчості вченого-музикознавця як логіко-конструктивного втілення наукових розвідок є метою даної статті. Наукові зацікавлення розпочалися з дослідження логіки композиції, музичного мислення, аналізу українського фольклору. У середині 90-х років наукові інтереси зосередилися на вивченні стародавньої та сучасної поліфонії. Наукові розвідки І. Б. Пясковського періоду 2000-х років пов'язані з комп'ютерним моделюванням процесу музичної творчості та штучним інтелектом. Власне І. Б. Пясковський впровадив до української музичної науки ймовірно-статистичні методи та методи моделювання творчого процесу в українському музикознавстві, які використовувалися ним у навчальних курсах з комп'ютерного аналізу музичних текстів, гармонії, поліфонії. Пріоритетними напрямками наукових досліджень стали логіко-конструктивні принципи музичного мислення, логічне і художнє в музичному мисленні, феномен і еволюція музичного мислення. Композиторська творчість у статті представлена двома поліфонічними циклами – «Прелюдії та фуги» і «Фуги та постлюдії». Перший включає шість прелюдій та фуг, другий – шість фуг та постлюдії. Композиторська концепція І. Б. Пясковського репрезентує задум автора, надаючи можливість виконувати як один, так і обидва цикли (шість прелюдій та фуг і шість фуг та постлюдії), а також окремі твори. Тональний ряд двох циклів задіює всі дванадцять тональностей у висхідній хроматичній послідовності, це мажорні тональності, звісно у сучасному розумінні. Це є відображенням системності музичного мислення І. Б. Пясковського-композитора. Творчий почерк композитора-музикознавця І. Б. Пясковського,

позначений конструктивно-експресіоністичною манерою, відкриває необмежений простір для різноманітних виконавських трактовок, різних принципів використання педалі для створення колористичних ефектів тощо, надаючи блискучі перспективи для інтерпретації у процесі концертного виконання.

Проаналізовані цикли є ілюстрацією сучасної поліфонічної техніки, системності логіко-конструктивних принципів музичного мислення композитора-музикознавця І. Б. Пясковського.

Ключові слова: Ігор Пясковський; ймовірно-статистичні методи; кон'юнктивна діалогічна алгебро-логічна модель; логіко-конструктивні принципи; музичне мислення; системність; структурний підхід.

ЛОГИКО-КОНСТРУКТИВНЫЕ ПРИНЦИПЫ МУЗЫКАЛЬНОГО МЫШЛЕНИЯ В КОМПОЗИТОРСКОМ ТВОРЧЕСТВЕ МУЗЫКОВЕДА ИГОРЯ ПЯСКОВСКОГО

Фадеева Екатерина

доктор искусствоведения, доцент, профессор Национальной музыкальной
академии Украины имени П. И. Чайковского

ул. Архитектора Городецкого 1-3/11 01001, м. Київ-1, Україна

katefadeevapiano@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-2329-469x>

Статья посвящена композиторскому и научному наследию выдающегося украинского музыковеда И. Б. Пясковского. Панорама идей как реализованных, так и перспективных для дальнейших исследований отмечена многовекторностью направлений. Впервые анализируется композиторское творчество и научная деятельность И. Б. Пясковского как конъюнктивная диалогическая алгебро-логическая модель системности музыкального (композиторского) и научного мышления. Именно изучение композиторского творчества ученого-музыковеда как логико-конструктивного воплощения научных исследований является целью данной статьи. Началом научных интересов стали исследования логики композиции, музыкального мышления, анализа украинского фольклора. В середине 90-х годов сфера научных поисков сосредоточилась на изучении старинной и современной полифонии. Научные исследования 2000-х годов связаны с компьютерным моделированием процесса музыкального творчества и искусственным интеллектом. Собственно И. Б. Пясковский ввел в научный обиход украинской музыкальной науки вероятностно-статистические методы и методы моделирования творческого процесса в украинском музыковедении, которые использовались им в учебных курсах компьютерного анализа музыкальных текстов, гармонии, полифонии. Приоритетными направлениями научных исследований стали логико-конструктивные принципы музыкального мышления, логическое и художественное в музыкальном мышлении, феномен и эволюция музыкального мышления. Композиторское творчество в статье

представлено двумя полифоническими циклами – «Прелюдии и фуги» и «Фуги и постлюдии». Первый включает шесть прелюдий и фуг, второй – шесть фуг и постлюдий. Композиторская концепция И. Б. Пясковского репрезентирует замысел автора, представляя возможность исполнять как один, так и оба цикла (шесть прелюдий и фуг и шесть фуг и постлюдий), а также отдельные произведения. Тональный ряд двух циклов задействует все двенадцать тональностей в восходящей хроматической последовательности, это мажорные тональности, разумеется в современном понимании. Это является отражением системности музыкального мышления И. Б. Пясковского-композитора. Творческий почерк композитора-музыковеда И. Б. Пясковского, отмеченный конструктивно-экспрессионистической манерой, открывает неограниченное пространство для разнообразных исполнительских трактовок, разных принципов использования педали для создания колористических эффектов и т. д., тем самым открывая блестящие перспективы для интерпретации в процессе концертного исполнения. Проанализированные циклы являются иллюстрацией современной полифонической техники, системности, логико-конструктивных принципов музыкального мышления композитора-музыковеда И. Б. Пясковского.

Ключевые слова: Игорь Пясковский, вероятностно-статистические методы, конъюнктивная диалогическая алгебро-логическая модель, логико-конструктивные принципы, музыкальное мышление, системность, структурный подход.

LOGICAL AND CONSTRUCTIVE PRINCIPLES OF MUSICAL THINKING IN THE COMPOSER'S CREATIVITY OF MUSICOLOGIST IGOR PYASKOVSKY

Fadyeyeva Kateryna

Doctor of Art Studies, Associate Professor, Professor of in Ukrainian National
Tchaikovsky Academy of Music

1-3/11 Arkhitekтора Horodetskoho Str., 01001 Kyiv, Ukraine

katefadeevapiano@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-2329-469x>

Abstract. The article is dedicated to the composer's and scientific heritage of the outstanding Ukrainian musicologist I.B. Pyaskovsky. The panorama of ideas, both realized and perspective for further research, is marked by the multi-vector direction. The composer's creativity and scientific activity of I.B. Pyaskovsky are analyzed as a conjunctive dialogical algebra-logical model of the systemic nature of musical (compositional) and scientific thinking for the first time. It is exactly the study of the composer's creativity of the scientist-musicologist as a logical and constructive embodiment of scientific research that is the purpose of this article. The beginning of scientific interests was the study of the logics of composition, musical thinking, analysis of Ukrainian folklore. In the mid-1990s, the field of scientific research was focused on the study of ancient and modern polyphony.

Scientific studies of the 2000s are connected with computer modeling of the process of musical creativity and artificial intelligence. In fact, I.B. Pyaskovsky himself introduced the probabilistic and statistical methods and methods of modeling the creative process in Ukrainian musicology, which he used in the training courses of computer analysis of musical texts, harmony, polyphony, into the scientific use of Ukrainian musical science. The priority directions of scientific research are logical and constructive principles of musical thinking, logical and artistic in musical thinking, the phenomenon and evolution of musical thinking. The composer's creativity in the article is represented by two polyphonic cycles – “udes and Fugues” and “ugues and Postludes” The first includes six preludes and fugues, the second includes six fugues and postludes. The composer's concept of I. B. Pyaskovsky represents the author's idea, presenting the opportunity to perform as one and both cycles (six preludes and fugues and six fugues and postludes), as well as individual works. All twelve keys are used by the tonal row of two cycles in the ascending chromatic sequence, these are major keys, of course in the modern sense. This is a reflection of the systematic nature of musical thinking of I. B. Pyaskovsky as a composer. The creative handwriting of the composer and musicologist I. B. Pyaskovsky, marked by a constructive expressionistic manner, opens up unlimited space for a variety of performance interpretations, different principles of using of the pedal to create coloristic effects, etc., thereby opening brilliant prospects for interpretation in the process of concert performance. The analyzed cycles are an illustration of the modern polyphonic technique, systemic nature, logical and constructive principles of musical thinking of the composer and musicologist I. B. Pyaskovsky.

Key words: Igor Pyaskovsky, probabilistic-statistical methods, conjunctive dialogical algebra-logical model, logical-constructive principles, musical thinking, systemic approach, structural approach.

Вступ. Творча особистість, композиторська та наукова спадщина видатного українського музикознавця І. Б. Пясковського заслуговує на глибоку повагу та осмислення панорами ідей, як реалізованих, так і перспективних для подальших наукових досліджень. Науковий стиль І. Б. Пясковського, позначений багатовекторністю напрямів, надзвичайно складний, оскільки ємність викладеного змісту сягає граничної концентрації. Виняткова талановитість, особистісна багатогранність, потужний інтелектуальний потенціал, енциклопедичні знання – характерні ознаки постаті музикознавця та композитора І. Б. Пясковського.

Актуальність теми. У статті вперше аналізується композиторська творчість та наукова діяльність І. Б. Пясковського як кон'юнктивна діалогічна алгебро-логічна модель системності музичного (композиторського) та наукового мислення.

Мета статті полягає у вивченні композиторської творчості як логіко-конструктивного втілення наукових розвідок. **Методологія** дослідження

полягає у використанні музикознавчого, системно-структурного та алгебрологічного методів. Зазначений методологічний підхід дозволяє проаналізувати композиторську творчість Ігоря Пясковського на прикладі «Двох поліфонічних циклів», логіко-конструктивні принципи його музичного мислення, процеси художнього мислення.

Основний виклад матеріалу. Формування кола його наукових зацікавлень розпочалося з дослідження логіки композиції, музичного мислення, аналізу українського фольклору. У середині 90-х років наукові інтереси зосередилися на вивченні стародавньої та сучасної поліфонії. Наукові розвідки І. Б. Пясковського періоду 2000-х років пов'язані з комп'ютерним моделюванням процесу музичної творчості та штучним інтелектом. Власне І. Б. Пясковський впровадив до української музичної науки ймовірно-статистичні методи та методи моделювання творчого процесу в українському музикознавстві, які використовувалися ним у навчальних курсах з комп'ютерного аналізу музичних текстів, гармонії, поліфонії. У підручнику «Поліфонія» для ВМНЗ запропоновано нові ймовірно-статистичні та структурні підходи в аналізі поліфонічних технік, бази даних поліфонічних прийомів різних епох. Ряд наукових праць присвячено зв'язкам минулого і сучасності.

Його наукова спадщина асоціюється з визначенням «багатотемна fuga». Пріоритетними напрямками наукових досліджень, стали логіко-конструктивні принципи музичного мислення, логічне і художнє в музичному мисленні, феномен і еволюція музичного мислення. Фундаментальним дослідженням у цьому напрямку є монографія «Логіка музичного мислення». Проблему логічного і художнього вчений розглядає як прояв феномену музичного мислення з означенням двох підходів: *перший* з яких спрямований на виявлення можливостей, які кореспондуються з можливостями вербального мислення, *другий*, пов'язаний з вербальними засобами обмеження поняття музичного мислення в контексті глибинного «... проникнення в усвідомлений зміст музичного інтонування»⁹. (Пясковський, 2009, с. 21.).

У контексті феномену музичного мислення наведені підходи перебувають в тісній взаємодії. Діалектичний зв'язок понятійної пари «логічне і художнє» у проєкції на художнє виконання дозволяє логічну побудову твору інтегрувати з художньою інтерпретацією та навпаки, здійснювати обернений процес – художню виконавську концепцію інтегрувати з виконавською логікою. У цьому контексті, як зазначає І. Б. Пясковський «симбіоз протиставлених понять у визначенні художньої логіки, яка передбачає як відповідність тексту музичного твору, так і переконливість індивідуального виконавського трактування»¹⁰. (Там само, с. 22.).

⁹ Пясковський І. Б. Логічне і художнє в музичному мисленні. Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : науковий журнал. 2009. № 1 (2). С. 21.

¹⁰ Там само, с. 22.

Композиторська творчість у статті репрезентується двома поліфонічними циклами – «Прелюдії та фуги» і «Фуги та постлюдії», присвяченими талановитому музиканту, блискучому піаністу, інтерпретатору сучасної музики, другу композитора та першому виконавцю циклів – кандидату мистецтвознавства, професору кафедри загального та спеціалізованого фортепіано Ю. П. Глуценку, яким здійснювалося їх детальне редагування за погодженням та коректурою автора. І це не випадково. Запропонована у вищенаведеній статті вченим-композитором І. Б. Пясковським комунікативна модель прояву художньої логіки виявляється наступними позиціями. Авторська концепція музичного твору «...передбачає й певну виконавську модель художньої логіки в цілому, але, втілюючи свої внутрішні уявлення в нотному тексті, він не може відтворити весь комплекс виконавських засобів через обмежені можливості нотної фіксації»¹¹. (Тут і далі цитовано за: Пясковський, 2009, с. 22–24.). У творчому тандемі композитор-виконавець Ю. П. Глуценком була створена досконала виконавська інтерпретаційна концепція, наведених поліфонічних циклів.

Наступна позиція пов'язана з виконавською інтерпретацією, яка передбачає багатоваріантність прочитання зашифрованого нотного тексту. І нарешті, в запропонованій комунікативній системі завершальний етап передбачає множинність інтерпретацій слухацького сприйняття й осмислення музикознавця-аналітика. Отже, в нотному тексті та у процесі виконання логічне й художнє виявляють інтегративну цілісність.

При дослідженні системних переходів в еволюції звукової системи вчений акцентує увагу на певних типологічних змінах у процесі переходу від середньовічної монодії до ренесансної лінійно-поліфонічної модальної звукової системи з подальшим переходом до барокової і класицистично-романтичної тонально-функціональної системи, а згодом до складноладової звукової системи сучасної музики. При тому, що ренесансне багатоголосся урізноманітнювало структурну будову творів відбулося нівелювання ритмічного та ладового багатства монодичних проявів григоріанського хоралу. Аналогічне співвідношенні спостерігається при системному переході «...від культури монодичного знаменного співу до партесних багатоголосних композицій в українській церковно-співацькій традиції». Процес системного ускладнення відбувається за умови системного спрощення попередніх історичних музично-стильових явищ. За визначенням І. Б. Пясковського: «У цьому виявляється механізм діалектичного зняття, а в сучасній термінології – інформаційного згортання».

Системні переходи від модальної системи до тонально-функціональної пов'язані з процесами спрощення ладової організації музики, «...багатовимірність якої була згорнена у дволадову мажоро-мінорність, що

¹¹ Тут і далі цитовано за: Пясковський І. Б. Логічне і художнє в музичному мисленні. Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : науковий журнал. 2009. № 1 (2). С. 22–24.

в той же час вивільнило енергію нових явищ хроматизму – фігураційного, модуляційного та альтераційного».

У запропонованій І. Б. Пясковським моделі системних переходів процеси ускладнення замінюються процесами спрощення, а спрощення перетворюється на ускладнення. При цьому важливо усвідомлювати, що з типологічної логіко-конструктивної проекції «... напрям переходу поєднується з успадкованим продовженням розвитку вже започаткованих тенденцій. З художньо-стильового погляду такий перехід найчастіше є випадковим, непередбаченим».

Свою педагогічну діяльність І. Б. Пясковський починав на кафедрі історії української та російської музики. Це знайшло відображення у проведенні численних досліджень української музики, а саме: «Шлях історичного розвитку поліфонічної обробки», «Поліфонія в обробках українських народних пісень Миколи Лисенка»¹². (Пясковський, с. 45–53.).

Досліджувалися специфічні особливості української музичної культури епохи Бароко, Класицизму, сучасної поліфонічної техніки у творах Б. Лятошинського, Л. Грабовського, Є. Станковича, В. Сильвестрова. І. Карабиця. Важливою складовою цього напрямку досліджень української музики стали наукові розвідки теорії та історії поліфонії, поліфонічної техніки в явищах музичного структуралізму.

Сферу наукових інтересів складала поліфонія пізнього Середньовіччя та Ренесансу – «Ряди Фібоначчи в поліфонії Ренесанса», епоха бароко та раннього класицизму як перехідний період історико-стильової еволюції музичного мислення проілюстрована на прикладі творів Й. С. Баха у статті «Взаимодействие модальных и тонально-функциональных принципов в музыкальном мышлении Й. С. Баха»¹³. (Пясковский, 1985, с. 100–108.). Історичні періоди розвитку поліфонії та гомофонії епохи ренесансу, бароко та класицизму, де виявляється індивідуально-стильове розпізнавання та розуміння при наявних включеннях загальностильових інтонацій-кліше, які характерні для кожного періоду (на прикладі індивідуального авторства творів Й. С. Баха і Г. Ф. Генделя в межах поліфонічного стилю) досліджувалися у статті «Фреймові моделі поліфонічних стилів»¹⁴. (Пясковський, 2004. с. 9–15).

Термінологічне визначення та обґрунтування поняття «сучасна fuga» надається І. Б. Пясковським у статті «К понятию “современная fuga”». При аналізі бахівської (класичної, барочної) та сучасної fug наводяться дві позиції : перша полягає у насиченні якісно-новим тематизмом структурного інваріанту бахівської fugи, друга – у використанні нових прийомів трансформації

¹² Пясковський І. Б. Шлях історичного розвитку поліфонічної обробки. Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2010. № 3 (8). С. 73–85.

¹³ Пясковський І. Б. Ряди Фібоначчи в поліфонії Ренесанса. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2011. Вип. 102 : Старовинна музика – сучасний погляд. Кн. 5. С. 44–60.

¹⁴ Пясковський І. Б. Фреймові моделі поліфонічних стилів. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2004. Вип. 38. : Музичний стиль: теорія, історія, сучасність. С. 9–15.

бахівського типу тематизму, невластивого для класичної фуґи. Структуро-визначальними, на думку дослідника, виявляються чотири параметри, це: тональний план, порядок вступу голосів (збережений або комбінаторно варійований), структурні послідовності тем, відповідей та інтермедій (їх послідовності можуть утворювати тиражовані блоки та обернення теми, які організують самостійні розділи у формі).

Важливими характеристичними ознаками сучасної фуґи, як зазначає І. Б. Пясковський, виявляється принцип остинатного розвитку тематизму. Так, наприклад, «Остинатності тематичного матеріалу фуґи сприяє й стислість теми, як це ми спостерігаємо у фузі in G з циклу «Ludus tonalis» П. Хіндеміта. Дана фуґа завершується своєрідною «міні-пассакалією», де багаторазова повторність теми фуґи в басу виконує функцію її заключного ствердження». У сучасній фузі, на думку І. Б. Пясковського, відбувається якісне оновлення ладотональної драматургії. Оновлення відбувається в напрямку анґемітонного або натурально-діатонічного (неомодального) принципу побудови тематизму, який не підпорядковується логіці централізованої тонально-функціональної системи; складноладовий тип організації тематизму, основою якого є цілотновий, тоннапівтоновий, політонікальний синтезований міноро-мінор, мажоро-мажор, однотерцовий мажоро-мінор, міноро-мажор та ін.; атональний тип тематизму фуґи (серійно організований); сонорно-кластерний тип тематизму з використанням пуантилістичних та кластерних компонентів¹⁵ (Пясковський, 2009, с. 91–106.).

Таким чином вектор розвитку сучасної фуґи визначають експериментальні напрямки, пов'язані з музичним структуралізмом, пуантилізмом, кластерно-сонорною технікою та технікою «мовної поліфонії» (використання фонетики мови).

«Два поліфонічні цикли» («Прелюдії та фуґи» і «Фуґи та постлюдії») музиканта-теоретика-композитора І. Б. Пясковського певною мірою продовжують традиції композиторів ХХ століття, які збагатили світову музичну скарбницю поліфонічними шедеврами – це 24 прелюдії та фуґи В. Задерацького, 12 творів Ludus tonalis П. Хіндеміта, 24 прелюдії та фуґи Д. Шостаковича, 24 прелюдії та фуґи Р. Щедріна, в жанрі фуґи писали М. Мясковський та О. Глазунов. Український музичний поліфонічний простір поповнили 12 прелюдій та фуґ М. Скорика, 34 прелюдії та фуґи В. Бібіка, 24 прелюдії та фуґи О. Яковчука.

Два цикли включають шість прелюдій та фуґ і шість фуґ та постлюдій (нотний матеріал складається із 62 сторінок). Композиторська концепція І. Б. Пясковського репрезентує задум автора, надаючи можливість виконувати як один, так і обидва цикли (шість прелюдій та фуґ і шість фуґ та постлюдій), а також окремі твори.

¹⁵ Пясковський І. Б. К поняттю «современная фуґа». Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2009. Вип. 88 : Старовинна музика – сучасний погляд. Ч. 1. С. 91–106.

Перший цикл містить Прелюдії та фуґи – in C, in Des, in H, in F, in fis, in G. Другий цикл – Фуґи та постлюдії – in A, in As, in B, in D, in Es, in E.

Алгоритм першого циклу базується на тритоновому тональному співвідношенні C – Fis: три прелюдії та фуґи написані у тональностях, які розміщуються навколо C – in C, in H, in Des, наступні три прелюдії та фуґи – відповідно у тональностях навколо Fis – in Fis, in F, G. Алгоритм другого циклу орієнтований на тритон A – As: три фуґи та постлюдії, написані у тональностях, які розміщуються навколо A – in A, in As, in B; наступні три розміщені навколо Es – in Es, in D, in E. Отже, тональний ряд двох циклів задіює всі дванадцять тональностей у висхідній хроматичній послідовності, це мажорні тональності, звісно у сучасному розумінні – До-мажор – до-мінор, Ре-мажор – ре-мінор тощо, окрім одної fis-moll. Це є відображенням системності музичного мислення І. Б. Пясковського-композитора. Важливо зазначити, що не завжди тональності прелюдії та фуґи і фуґи та постлюдії співпадають, є також прелюдії та фуґи і фуґи та постлюдії тональні й атональні, де тональність означена лише приблизно.

У композиторському почерку І. Б. Пясковського (закінчив два факультети – історико-теоретичний та композиторський, навчався композиції у Ю. Я. Іщенка) спостерігаються проєкції манери поліфоністів ХХ століття, вони оригінальні з позицій постмодерністської естетики.

Композитору І. Б. Пясковському вдалося переконливо репрезентувати у «Двох поліфонічних циклах» диз'юнкцію концептуальних та імпровізаційних засад, а також «обґрунтувати» іманентну для новаторів-шестидесятників «форму відмови від форми», первинність смислових методико-семантичних концепцій та поява подальших множинних виконавських інтерпретацій. У зв'язку з цим, ціннісним концептом виявляється той факт, що синкретика модернізму і тонального мислення продемонстрована в контексті характерної для І. Б. Пясковського музичної філософії, структурологічні концепції якої детерміновані теорією інформації, теорією ймовірностей, символічною логікою та іншими науковими напрямками. Таким чином, у результаті склалася структура твору – як наслідок взаємовідношень (багато в чому протирічливих) модерністської та традиційної музичної тканини.

Проведені спостереження дозволяють зробити висновок, що традиції Й. С. Баха, В. Задерацького, Д. Шостаковича, П. Хіндеміта, Р. Щедріна, українських композиторів-поліфоністів М. Скорика, В. Бібіка, О. Яковчука трансформувалися в композиторському поліфонічному стилі І. Б. Пясковського з параметрами фрагментарності, мінливості та сконструйованості.

Висновки. Ранній період творчості І. Б. Пясковського пов'язаний зі стилем постімпресіонізму та конструктивізму (на кшталт стилю К. Шимановського). Цілком логічно, що пізній період творчості І. Б. Пясковського позначений зверненням до поліфонії. Багаторівневість творів (лінії мелодики, динаміки, агогіки) у своїй основі містять частково латентний атоналізм, частково тональну техніку ХХ століття, а квазіцитування – колажні

опуси художників П. Пікассо, Ф. Леже, композиторів-конструктивістів (зокрема Д. Шостаковича), інтегративні ідеї 12-ступеневої хроматично-розширеної тональності простежені при порівняльному аналізі поліфонічних циклів «Прелюдії та фуґи» і «Фуґи та постлюдії» І. Б. Пясковського та 12 творів *Ludus tonalis* П. Хіндеміта. Крім того, привертає увагу оригінальна ритміка, елементи пародіювання класики, застосування різноманітних композиційних прийомів.

Конструктивно-експресіоністична манера творчого почерку композитора-музикознавця І. Б. Пясковського відкриває необмежений простір для різноманітних виконавських трактовок, різних принципів використання педалі для створення колористичних ефектів тощо, надаючи блискучі перспективи для інтерпретації у процесі концертного виконання. Композиторська концепція «Двох поліфонічних циклів» в подальших наукових розвідках надає можливості для дослідження проблеми наступності та іновації музичного мислення.

Проаналізовані «Прелюдії та фуґи» і «Фуґи та постлюдії» є ілюстрацією сучасної поліфонічної техніки, системності логіко-конструктивних принципів музичного мислення композитора-музикознавця І. Б. Пясковського.

Список посилань

1. Пясковский И. Б. Взаимодействие модальных и тонально-функциональных принципов в музыкальном мышлении И. С. Баха. И. С. Бах и современность. Київ : Музична Україна, 1985. С. 100–111.
2. Пясковский И. Б. К понятию «современная фуґа». Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2009. Вип. 88 : Старовинна музика – сучасний погляд. Ч. 1. С. 91–106.
3. Пясковський І. Б. Логічне і художнє в музичному мисленні. Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2009. № 1 (2). С. 21–25.
4. Пясковський І. Б. Поліфонія в обробках українських народних пісень М. Лисенка. Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2012. № 2 (15). С. 45–53.
5. Пясковский И. Б. Ряды Фибоначчи в полифонии Ренессанса. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2011. Вип. 102 : Старовинна музика – сучасний погляд. Кн. 5. С. 44–60.
6. Пясковський І. Б. Фреймові моделі поліфонічних стилів. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2004. Вип. 38. : Музичний стиль: теорія, історія, сучасність. С. 9–15.
7. Пясковський І. Б. Шлях історичного розвитку поліфонічної обробки. Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2010. № 3 (8). С. 73–85.

References

1. Pyaskovsky, I. B. (1985). Vzaimodeystvie modalnykh i tonalnykh printsipov v muzykalnom myshlenii I.S.Bakha [Interaction of modal and tonal-functional principles in musical thinking of I. S. Bach]. *In I. S. Bakh i sovremennost* [I. S. Bach and modernity]. (pp. 100–111). Kyiv, Muzychna Ukrayina [In Ukrainian].
2. Pyaskovsky, I. B. (2009). K ponyatiyu “sovremennaya fuga” [To the concept of “modern fugue”]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoyi muzychnoyi akademii Ukrainy imeni P.I. Chaykovskogo*, 1(88), 91–106 [In Ukrainian].
3. Pyaskovsky, I. (2009). Logichne i khudozhne v muzychnomu myslenni [Logical and artistic in musical thihking]. *Chasopys Natsionalnoyi muzychnoyi akademii Ukrayiny imeni P. I. Chaykovskogo*, 2(1), 21–24 [In Ukrainian].
4. Pyaskovsky, I. (2009). Polifoniya v obrobkakh ukrayinskykh narodnykh pisen M. Lysenka [Polyphony in the processing of Ukrainian folk songs by M. Lysenko]. *Chasopys Natsionalnoyi muzychnoyi akademii Ukrayiny imeni P.I.Chaykovskogo*, 15(2), 45–53 [In Ukrainian].
5. Pyaskovsky, I. (2011). Ryady Fibonachchi v polifonii Renessansa [Fibonacci series in polyphony of the Renaissance]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoyi muzychnoyi akademii Ukrainy imeni P. I. Chaykovskogo*, 5(102), 44–60 [In Ukrainian].
6. Pyaskovsky, I. B. (2004). Freymovi modeli polifonichnykh styliv [Frame models of polyphonic styles]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoyi muzychnoyi akademii Ukrayiny imeni P. I. Chaykovskogo*, (38), 9–15 [In Ukrainian].
7. Pyaskovsky, I. (2010). Shlyakh istorychnogo rozvytku polifonichoyi obrobky [The path of historical development of polyphonic processing]. *Chasopys Natsionalnoyi muzychnoyi akademii Ukrayiny imeni P. I. Chaykovskogo*, 8(3), 73–85 [In Ukrainian].

© Фадеева К., 2018